Sosyal A? Ba??ml?l??? Ölçe?i (SABÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Sosyal A? Ba??ml?l??? Ölçe?i (SABÖ)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30527

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Sosyal A? Ba??ml?l??? Ölçe?i (SABÖ), bireylerin sosyal a? platformlar?na yönelik geli?tirdikleri ba??ml?l?k düzeylerini psikometrik olarak ölçmek amac?yla F. Karaca, O. G. Y?ld?r?m ve T. Kulaks?z taraf?ndan 2019 y?l?nda geli?tirilmi? özgün bir ölçektir. Ölçek, literatürde kabul gören ba??ml?l?k kriterlerine dayanarak tasarlanm??t?r ve özellikle genç yeti?kin popülasyonunda sosyal medya kullan?m?n?n neden oldu?u potansiyel sosyal a? ba??ml?l??? belirtilerini de?erlendirmeyi hedefler. Ölçek, be? temel alt boyuttan olu?makta ve toplamda 26 madde içermektedir.

Yap?lan geli?tirme çal??mas?nda ölçe?in yap?sal geçerlili?i Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) ile incelenmi?, iç tutarl?l?k güvenilirli?i ise yüksek Cronbach Alpha katsay?lar? ile desteklenmi?tir. SABÖ, sosyal a? kullan?m?n?n yol açt??? dikkat çekme ihtiyac?, duygu durum de?i?ikli?i, geri çekilme belirtileri, çat??ma ve nüks etme gibi kritik ba??ml?l?k bile?enlerini kapsamaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Sosyal A? Ba??ml?l??? Ölçe?i, SABÖ, Sosyal Medya, Ba??ml?l?k, Dikkat Çekme, Geri Çekilme, Çat??ma, Nüks Etme, Likert Ölçe?i, Psikometri

Yazarlar

Fadime Karaca, Osman Gazi Y?ld?r?m, Tu?ba Kulaks?z

Amaç

Sosyal A? Ba??ml?l??? Ölçe?i'nin temel amac?, bireylerin sosyal a? platformlar?n? a??r? ve kontrolsüz kullanma e?ilimlerinin yaratt??? ba??ml?l?k düzeyini güvenilir ve geçerli bir ?ekilde ölçmektir. Bu ölçek, özellikle sosyal a? kullan?m?n?n ki?inin günlük ya?am aktiviteleri, akademik ba?ar?s? veya ruh sa?l??? üzerindeki olumsuz etkilerini tespit etmeye odaklanm??t?r.

Ölçek, klinik ve akademik ara?t?rmalarda kullan?larak sosyal medya ba??ml?l???n?n etiyolojisini, yayg?nl???n? ve ili?kili oldu?u psikolojik de?i?kenleri incelemek için güçlü bir araç sunar. Geli?tirme çal??mas?, sosyal a? ba??ml?l???n?n çok boyutlu bir yap? oldu?unu varsayarak, bu yap?y? olu?turan temel bile?enleri (çekilme, tolerans, çat??ma vb.) ölçmeyi amaçlam??t?r.

Yap?

Sosyal A? Ba??ml?l??? Ölçe?i (SABÖ), ba??ml?l?k davran??lar?n?n temel bile?enlerini yans?tan be? alt boyuttan olu?an çok boyutlu bir yap?y? ölçmektedir. Bu alt boyutlar, sosyal a? ba??ml?l???n?n davran??sal ve duygusal yönlerini kapsamaktad?r:

ARABPSYCHOLOGY.COM

Dikkat Çekme: Bireyin sosyal a?lar? kullanma s?kl???n?n artmas? ve gün içinde sürekli olarak platformlara girme ihtiyac? duymas?.
Duygu Durum De?i?ikli?i: Sosyal a?lar?, olumsuz duygularla ba?a ç?kmak veya günlük sorunlar? unutmak amac?yla bir kaç?? mekanizmas? olarak kullanma e?ilimi.
Geri Çekilme Belirtileri: Sosyal a?lara eri?ememe durumunda hissedilen huzursuzluk, rahats?zl?k veya anksiyete gibi olumsuz duygusal ve fiziksel belirtiler.
Çat??ma: Sosyal a? kullan?m?n?n, bireyin akademik, mesleki veya sosyal sorumluluklar? ile çeli?mesi ve bu alanlarda olumsuz sonuçlara yol açmas?.
Nüks Etme: Bireyin sosyal a? kullan?m?n? b?rakma veya azaltma giri?imlerine ra?men ba?ar?s?z olmas? ve eski kullan?m düzeyine geri dönme e?ilimi.

Geçerlik

Ölçe?in yap? geçerlili?i, do?rulay?c? faktör analizi (DFA) ile test edilmi?tir. DFA sonuçlar?, be? faktörlü yap?n?n veriyle uyumlu oldu?unu göstermi?tir. Elde edilen modelin uyum indeksleri incelendi?inde, Ki-kare de?eri (χ^2=601.849, df=286, p = 0.00) istatistiksel olarak manidar bulunmu?tur. Bu de?erin örneklem büyüklü?üne kar?? hassas olmas? göz önünde bulundurularak, ara?t?rmac?lar uyumun de?erlendirilmesinde Ki-kare de?erinin serbestlik derecesine bölümünden elde edilen χ^2/sd oran?na odaklanm??t?r.

Hesaplanan χ^2/sd de?eri 2.1 olarak bulunmu?tur. Bu oran?n 5'in alt?nda olmas? modelin kabul edilebilir bir uyum indeksine sahip oldu?unu, 2 veya alt?nda olmas? ise modelin iyi bir uyum gösterdi?ini i?aret etmektedir. SABÖ için elde edilen 2.1 de?eri, ölçe?in teorik olarak belirlenen be? faktörlü yap?s?n?n ampirik verilerle uyumlu ve kabul edilebilir düzeyde oldu?unu kan?tlamaktad?r.

Güvenirlik

Sosyal A? Ba??ml?l??? Ölçe?i'nin iç tutarl?l?k güvenirli?i, Cronbach Alpha katsay?s? kullan?larak de?erlendirilmi?tir. Ölçe?in genel iç tutarl?l?k katsay?s? .95 olarak hesaplanm??t?r; bu, ölçe?in yüksek düzeyde bir iç tutarl?l??a sahip oldu?unu göstermektedir.

Madde analizlerinde, maddelerin madde toplam korelasyonlar?n?n .46 ile .74 aras?nda de?i?ti?i tespit edilmi?tir, bu da tüm maddelerin ölçe?in genel puan?na güçlü ve anlaml? katk? sa?lad???n? gösterir. Alt boyutlar?n iç tutarl?l?k katsay?lar? da yüksek bulunmu?tur:

Dikkat Çekme: .87
Duygu Durum De?i?ikli?i: .93
Geri Çekilme Belirtileri: .87
Çat??ma: .89
Nüks Etme: .87

ARABPSYCHOLOGY.COM

Faktör Analizi

Ölçe?in yap?sal geçerlili?ini do?rulamak amac?yla Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?lm??t?r. DFA, ölçe?in sosyal a? ba??ml?l???n?n temel bile?enleri olan be? faktörden olu?an teorik yap?s?n? test etmi?tir. Analiz, 26 maddenin bu be? faktör alt?nda grupland???n? ve modelin kabul edilebilir uyum indekslerine sahip oldu?unu (χ^2/df = 2.1) göstermi?tir.

Bu sonuçlar, SABÖ'nün sosyal a? ba??ml?l??? yap?s?n? be? farkl? ancak ili?kili boyutta ba?ar?l? bir ?ekilde ölçtü?ünü ve ölçe?in yap?sal olarak geçerli oldu?unu desteklemektedir. Faktörler, ba??ml?l?k davran???n?n farkl? tezahürlerini yans?tmaktad?r: kullan?m s?kl??? (Dikkat Çekme), duygusal regülasyon (Duygu Durum De?i?ikli?i), yoksunluk (Geri Çekilme), i?levsellik kayb? (Çat??ma) ve kontrol kayb? (Nüks Etme).

Araç

Test Türü: Geli?tirme (Özgün Ölçek)

Format: Kendini De?erlendirme Ölçe?i

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon (Özellikle sosyal a?lar? aktif kullanan bireyler)

Ya? Grubu: Belirtilmemi? (Orijinal çal??ma genç yeti?kinler üzerinde yo?unla?m??t?r.)

Popülasyon Detaylar?: Sosyal a? kullan?c?lar?. Ölçek, yüksek düzeyde sosyal a? kullan?m? sergileyen bireylerin ba??ml?l?k e?ilimlerini tespit etmek üzere tasarlanm??t?r.

Test Metodolojisi: Ölçek, 5'li Likert derecelendirme sistemi kullan?r (1= kesinlikle kat?lm?yorum - 5= kesinlikle kat?l?yorum). Ölçek toplam 26 maddeden ve 5 alt boyuttan olu?ur.

Anahtar Kelimeler

Sosyal A? Ba??ml?l???, Psikometrik Özellikler, Güvenirlik, DFA, Sosyal Medya Kullan?m?, Addicta, Türkçe Ölçek Geli?tirme, Ba??ml?l?k Bile?enleri

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Veri Kaynakta Mevcut De?ildir

Kurumsal E-posta Adresleri: ogyildirim32@gmail.com (Sorumlu Yazar)

Yaz??ma Adresi: Veri Kaynakta Mevcut De?ildir

ARABPSYCHOLOGY.COM

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Sosyal A? Ba??ml?l??? Ölçe?i (SABÖ), 2019 y?l?nda yay?mlanm??t?r. Ölçe?in kullan?m? için sorumlu yazar Osman Gazi Y?ld?r?m ile ileti?ime geçilmesi önerilir. Akademik veya ticari kullan?m ko?ullar? hakk?nda kesin bilgi almak için yazarla do?rudan temas kurulmal?d?r.

Ölçe?in orijinal PDF dosyas? burada indirilebilir: sosyal-ag-bagimliligi-olcegi-sabo-toad.pdf

Referanslar

Karaca, F., Y?ld?r?m, O. G. ve Kulaks?z, T. (2019). Sosyal A? Ba??ml?l??? Ölçe?i'nin geli?tirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çal??mas?. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions, 6*, 337–360. doi: 10.15805/addicta.2019.6.2.0049

Sosyal A? Ba??ml?l??? Ölçe?i (SABÖ) Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmu?tur ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemi?tir.

SABÖ, 5 alt boyut ve 26 maddeden olu?maktad?r. A?a??da her alt boyutu temsil eden örnek maddeler sunulmu?tur:

Dikkat Çekme (6 m): Gün içinde s?kl?kla sosyal a?lara girme ihtiyac? duyar?m.
Duygu Durum De?i?ikli?i (5 m): Günlük sorunlar?m? unutmak için sosyal a?lar? kullan?r?m.
Geri Çekilme (4 m): Sosyal a?lara girememe dü?üncesi bile beni rahats?z eder.
Çat??ma (6 m): Sosyal a?lar? kullanmam akademik ba?ar?m? olumsuz yönde etkiler.
Nüks Etme (5 m): Sosyal a?lar? kullanmay? b?rakabilece?imi dü?ünemiyorum.

ARABPSYCHOLOGY.COM